

N:o 17.

Ank. till Riksd. kansli den 6 maj 1888, kl. 6 e. m.

Betänkande, i anledning af väckta motioner om upphäfvande af gällande förordning angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden.

Till bevillningsutskottet hafva blifvit hänvisade två inom Första Kammaren väckta motioner, nemligen n:o 78 af herr *J. E. Nyström*, om upphäfvande af gällande förordning angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden m. m., samt n:o 79 af grefve *Strömfelt*, om eventuellt upphäfvande af samma förordning; och får utskottet i anledning deraf nu afgifva utlåtande i ämnet.

Herr *Nyström* andrager i sin motion följande:

»Då kongl. förordningen den 29 maj 1874 med deri sedermera genom kongl. förordningen den 1 juli 1887 skedda ändringar, angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden, eller den s. k. mellanrikslagen, enligt hvad som deremot förekom vid sistlidet års majriksdag, är i många hänseenden och deribland, hvad förlängda uppsägningstiden till två år beträffar, ofördelaktig för Sverige; och då, till följd af nu vid riksdagen väsentligt förhöjda eller åsatta tullsatser, samma lag eller förordning ej kan böra få lända till efterrättelse för längre tid än nämnda tvenne år, enär antagligen nog stort lidande hinner tillfogas Sverige endast under denna tid, efter som Norge har egentligen blott finanstullar, men Sverige deremot nu höga skyddstullar, får jag, såsom en följd deraf, att Riksdagen numera antagit de väsentligaste tullarne, värdsamt föreslå:

Bih. till Riksd. Prot. 1888. 5 Saml. 1 Afd. 15 Häft.

1:o att Riksdagen behagade för sin del upphäffa mellanrikslagen af den 29 maj 1874 med deri genom kongl. förordningen den 1 juli 1887 skedda ändringar; och

2:o att Riksdagen, för den händelse ny mellanrikslag anses kunna och böra ifrågakomma, sedan Sveriges och Norges tullförhållanden nu blifvit så högst olika, måtte uti underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga frågan i öfvervägande och inleda erforderliga underhandlingar med Norge samt sedermera afgifva förslag till en ny mellanrikslag, innehållande bland annat stadganden om att s. k. skilnads-tullar skola i *regel* erläggas.»

Grefve *Strömfelts* motion är af följande lydelse:

»Under den diskussion, som förlidet år egde rum angående förändrad lydelse af åtskilliga paragrafer i kongl. förordningen angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden af den 29 maj 1874», upplystes, att den då föreslagna, sedermera antagna förändringen i några fall icke tillgodosåg ett och annat svenskt fullt berättigadt intresse, hvadan antagandet redan då af en ganska hög minoritet ansågs vådligt. Än mer otillfredsställande, ja, rent af skadlig för Sverige står denna s. k. mellanrikslag nu, då Riksdagen fattat beslut, som genom denna förordning i dess närvarande skick göras ej allenast illusoriska utan delvis komma att, med Norges i lagen tillförsäkrade rätt, verka förstörande på en del svensk industri.

Svenska folket har därför rätt att fordra och förvänta både snara och genomgripande förändringar i sagda förordning jemte de ändringar deraf, som innehållas i kongl. förordningen af den 1 juli 1887.

Då emellertid underhandlingar kunna stranda, och kongl. förordningen af den 1 juli 1887 bestämmer 2 års uppsägningstid, samt mången svensk industri, genom lång tidsutdrägt med nämnda förändringars vidtagande, kan tillfogas ohjelpig skada, anser jag att redan nu någon åtgärd bör vidtagas för att minska denna fara, hvadan jag tillåter mig vördsamt hemställa,

att Riksdagen behagade besluta lemna Kongl. Maj:t uppdrag att — derest de underhandlingar angående nödiga ändringar i den s. k. mellanrikslagen, som Riksdagen väntar att Kongl. Maj:t, så fort ske kan, vill inleda med den kongl. norska regeringen, icke leda till sådant antagligt resultat, att detsamma kan föreläggas svenska Riksdagen och norska stortinget till antagande år 1889 — förklara de kongl. förordningarne af den 29 maj 1874 och den 1 juli 1887 angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden *upphäfda.*»

Redan under den tid Norge var förenadt med Danmark funnos

bestämmelser träffade rörande gränshandeln emellan förstnämnda land och Sverige. Efter genomförandet af föreningen emellan Sverige och Norge ansågos emellertid nämnda bestämmelser icke vidare motsvara den ställning, de båda rikena för framtiden skulle komma att intaga till hvarandra, utan utbyttes genom kongl. förordningen den 24 maj (14 juni) 1815, antagen såsom lag i Norge den 25 oktober samma år, mot andra, mera öfverensstämmande med gemenskapen mellan de båda länderna och afsedda att, såsom det heter i ingressen till berörda förordning, »lätta och befrämja Segelfarten och Waruwexeln dem emellan» samt att »bringa deras ömsesidiga handelsrättigheter till den möjligaste likhet». Den 24 maj 1825 utgafs i Sverige en ny kongl. förordning angående de förenade rikenas ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden, i Norge motsvarad af lagen den 4 augusti 1827, uti hvilken förordning friare grundsatser med afseende å dessa förhållanden gjorde sig gällande. Med några partiella förändringar gälde sedermera 1825 års förordning ända till år 1874, då en ny mellanrikslag utkom den 29 maj, hvilken lag ännu gäller med de ändringar deri, som, på Kongl. Maj:ts förslag, af sishållne Riksdag antogos och kungjordes den 1 juli 1887.

Att Sveriges och Norges inbördes handels- och sjöfartsförhållanden icke böra i de olika rikena vara underkastade samma bestämmelser, som der gälla för främmande länder i allmänhet, finner utskottet själfklart. Den sammanslutning i politiskt hänseende, hvilken till de båda ländernas gemensamma och ömsesidiga nytta nu sedan mer än sjuttio år egt rum, måste nemligen, såsom ju äfven skett, medföra ett närmande mellan de båda folken äfven i andra afseenden. En otvungen och liflig kommersiel samfärdsel kan ej annat än i hög grad bidraga till föreningens styrka och uppfyllandet af dess ändamål. Hvarje åtgärd, som innebär ett underlättande af denna samfärdsel, är därför från unionel synpunkt högst önskvärd. Också har man städse sökt göra handeln mellan de förenade rikena så fri, som det är möjligt med hänsyn till de båda ländernas olika tullagstiftning. I Norge går denna nästan uteslutande ut på att skaffa staten inkomster genom höga finanstullar. Hos oss har deremot berörda lagstiftning alltid haft äfven ett annat syfte, nemligen att bereda skydd åt viktiga industrigrenar. Denna systematiska olikhet i tullagstiftningen påkallar naturligen från svensk sida den fordran på fördraget om handelsgemenskapen mellan länderna, eller den s. k. mellanrikslagen, att bestämmelserna deri ej få vara af den beskaffenhet, att det ändamål, den svenska tullagstiftningen vill vinna, i ett eller annat hänseende omintetgöres,

eller, med andra ord, att norske instruiidkare till sina svenska yrkeskamraters skada skörda obehörig vinst på de svenska skyddstullarne.

Redan förr har detta någon gång varit händelsen, såsom t. ex. i fråga om linne- och annan textilindustri, men uppenbarligen kommer i mycket högre grad att så blifva fallet hädanefter, sedan vid denna riksdag skyddstullsystemet i Sverige erhållit en betydligt större tillämpning, särskildt i fråga om våra viktigaste näringar, jordbruket och bergshandteringen, och därför är det också, enligt utskottets förmenande, numera oundgängligen nödvändigt, att mellanrikslagen skyndsamligen undergår den omarbetning, som betingas af de olika system, hvarpå de båda ländernas tullagstiftning är grundad.

Det är emellertid icke endast de af denna Riksdag beslutade ändringar i vår tullagstiftning, som göra en omarbetning af bestämmelserna i mellanrikslagen önskvärd. Redan bestämmelsernas nuvarande beskaffenhet påkallar, enligt utskottets åsigt, en revision af lagen, oberoende af den utsträckning, skyddstullsystemet i vårt land vunnit, sedan lagen nästlidna år i vissa delar omarbetades. Till stöd för denna uppfattning åberopar utskottet hvad reservanterna vid sisthållne riksdags bevillningsutskotts betänkande n:o 9 anförde emot bifall till Kongl. Maj:ts till nämnda Riksdag aflåtna proposition angående förändrad lydelse af åtskilliga paragrafer i den s. k. mellanrikslagen af den 29 maj 1874, hvilken proposition, på utskottets tillstyrkan, af Riksdagen antogs.

Reservanterna erinrade till en början, att det icke kunde anses vara i förslaget tillfredsställande uttryckt hvad som borde förstås med svenska eller norska naturalster och tillverkningar. Det påvisades, att utom de i 3 § uppräknade operationerna flere andra kunde tänkas, hvilka lika litet som de angifna borde få anses göra en i Norge af utländska ämnen tillverkad vara till norsk tillverkning. I reservationen ådagalades vidare, att flere industrigrenar, särskildt linneväfnadsindustrien, hade att från Norge utstå en ojemn och obillig konkurrens, beroende på den stora skillnaden i tullbeloppen i Sverige och i Norge för linnegarn. Slutligen anmärktes det ofördelaktiga deri, att förslaget upptog lagens uppsägningstid till två år i stället för dittills gällande ett år. Med afseende härå anförde reservanterna följande: »Då enligt vår ofvan uttalade uppfattning § 3 i förslaget, om den antoges, beröfvar oss hvarje rätt till pröfning af en varas egenskap af svensk eller norsk produkt i annat afseende än huru vida densamma faller under de uppräknade undantagen, men vi på goda grunder ej kunna anse dessa undantag uttömmande, så utgör just detta förhållande eu- ligt vår åsigt ett fullgiltigt skäl att icke förlänga uppsägningstiden.

Inskränkningen i vår befogenhet att genom tolkning modifiera lagens tillämpning bör utgöra en kraftig maning att ej på samma gång inskränka möjligheten att genom lagens uppsägning få af densamma härflytande allt för tryckande olägenheter hastigt undanröjda. Det synes äfven ur den synpunkten mindre följdriktigt att stipulera två års uppsägningstid, att våra tarifftraktater löpa med endast ett års uppsägning, ehuru de förpligtelser, som dessa traktater ålägga oss, äro vida mer bestämda och deras fördelar och olägenheter lättare att beräkna, då de endast omfatta vissa artiklar, än verkningarna af det svensk-norska fördraget, som kunna ingripa på snart sagdt alla näringslivets områden. Såsom allmän praktisk klokhetsregel torde äfven gälla, att ju mer oberäkneliga följderna af en öfverenskommelse äro, desto viktigare är det att snart kunna blifva löst från densamma.»

Af hvad utskottet här ofvan yttrat framgår, att utskottet anser den s. k. mellanrikslagen i dess nuvarande skick icke kunna bibehållas. Utskottet har dock ej ansett sig böra tillstyrka Riksdagen en sådan åtgärd, som den af herr Nyström förordade, eller lagens omedelbara upphäfvande. Ett dylikt beslut, i all synnerhet med den lydelse herr Nyström föreslagit, skulle i Norge kunna väcka den berättigade förmodan, att svenska Riksdagen ansåge en mellanrikslag öfverflödig. Till en sådan uppfattning vill utskottet icke i någon mån bidraga. Utskottet anser för sin del att, på sätt grefve Strömfelt i sin motion yrkat, lagens uppsägande från svensk sida icke skall ske förr, än det visat sig, att underhandlingar med Norge icke ledt till något resultat. Att hos Kongl. Maj:t anhålla om inledande af underhandlingar med norska regeringen om införande af sådana bestämmelser i mellanrikslagen, hvilka stå i full öfverensstämmelse med den svenska tullagstiftningens ändamål, anser utskottet vara den naturligaste och lämpligaste åtgärden från svensk sida. Med hänsyn dertill att lagens uppsägningstid utgör två år, torde emellertid Kongl. Maj:t böra bemyndigas att, derest det visar sig, att underhandlingarna icke leda till önskad resultat, uppsäga lagen.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

att Riksdagen måtte, med afslag å herr Nyströms, men med anslutning till grefve Strömfelts ofvanberörda motion, i underdånig skrifvelse *dels* anhålla, att Kongl. Maj:t med anledning af de beslut, Riksdagen fattat om ändringar i tulltaxan, täcktes, så fort ske kan, inleda underhandlingar med norska regeringen om så-

dana bestämmelser i den s. k. mellanrikslagen, hvilka af Riksdagens omförmälda beslut med nödvändighet påkallas, *dels* ock bemyndiga Kongl. Maj:t att, derest de inledda underhandlingarna icke synas leda till det åsyftade målet, uppsäga ifrågavarande lag med enhanda verkan, som hade Sverige för sin del fattat ett af Norges samtycke oberoende beslut om lagens upphäfvande.

Stockholm den 6 maj 1888.

På utskottets vägnar:

F. BARNEKOW.

Reservationer:

af herr *Nyström*, med hvilken herrar *J. P. Nilsson* och *L. Börjeson* instämt: »Emot utskottets förslag att, med afstyrkande af min motion om mellanrikslagens upphäfvande och inledandet af underhandlingar för erhållandet af en ny lag, öfverlemna åt Kongl. Maj:t på obestämd tid att, derest underhandlingarna stranda, uppsäga lagen, måste jag reservera mig, emedan de nu inträdda olika tullförhållandena af i Sverige höga skyddstullar och i Norge låga, inga eller endast finanstullar, icke, utan stor skada för Sverige, medgifva något uppskof med lagens upphäfvande, eller att derfor skall dröja intill dess att utskottets föreslagna underhandlingar efter längre tids förlopp må hända stranda och en uppsägning i alla fall blifver nödvändig.

Uppsäges nu icke lagen, blir den antagligen gällande minst i tre år hädanefter, eller ett år mera än som enligt lagen oundgängligen fordras. Sverige får derigenom tåla och fördraga längre tid än som behöfs, ibland annat:

att Norge kan införa all sin spanmål, malen eller omalen, *landvägen* till Sverige utan att erlægga någon tull, och *sjövägen* mot half

tull, men taga från utlandet sitt spanmålsbehof emot endast 22 öres tull per 100 kilo;

att Norge, som har inga tullar på tackjern, götmetall, jern i stänger och knippor, kan införa tullfritt till Sverige, der tullen är 80 öre för tackjern, 2 kronor för götmetall och 2 kronor 56 öre för jern i stänger och knippor, utländskt tackjern, förädladt i Norge till gjutgods, utländsk götmetall, förädlad i Norge till jern i stänger och knippor, samt utländskt jern i stänger och knippor, förädladt i Norge till plåt och spik;

att utländskt fläsk och kött, som äro tullfria i Norge, men nu åsatts 20 och 7 öres tull per kilo i Sverige, kunna, efter förädling till ex. till korf m. m. i Norge, införas tullfria i Sverige;

att Sveriges linindustri, som drager mångfaldigt högre tull än den norska, och hvilken tullskilnad ensamt betäcker väflön och en rimlig förtjenst på varan, går under;

att mellanrikslagens bestämmelser i 4 §, om tullfri införsel af vissa qvantiteter tull underkastade in- och utländska varor, gynna oskäligen en del orters invånare, under det andra icke hafva några motsvarande fördelar;

att mellanrikslagen hindrar Riksdagen sätta i verkställighet mot Norge till äfventyrs blifvande förbud mot införsel af margarinsmör;

och att mellanrikslagen i anmärkta och i många andra hänseenden tillintetgör i hög grad verkan af det införda skyddssystemet.

Ej kan det väl under dessa förhållanden vara i Sveriges sanna intresse att dröja en dag längre än de två år, som oundgängligen och ledsamt nog behövas för att lagarne skola hafva upphört att gälla.

Jag anser därför, att utskottet hade bort tillstyrka bifall till min motion, och får i hufvudsaklig öfverensstämmelse dermed föreslå,

att Riksdagen behagade för sin del upphäfva mellanrikslagen af den 29 maj 1874 med derigenom kongl. förordningen den 1 juli 1887 skedda ändringar, i syfte att erhålla ny mellanrikslag, lämpad efter de vid denna riksdag fattade beslut om nya och förhöjda tullars införande, samt anhålla att Kongl. Maj:t så fort ske kan, ville inleda underhandlingar med den norska regeringen, så att, om möjligt, förslag till mellanrikslag förelägges svenska Riksdagen och norska stortinget till antagande år 1889.

af herrar *E. W. Carlson* och *A. E. Pettersson*: »§ 18 i kongl. förordningen af den 1 juli 1887 angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden, är af följande lydelse:

»Denna förordning skall träda i kraft denna dag, då ock motsvarande föreskrifter blifva för Norge gällande. Den fortfar att gälla till dess för båda rikena annorlunda förordnas eller två år förflutit, sedan någotdera riket om ändring eller upphäfvande af densamma för sin del fattat af det andra rikets samtycke oberoende beslut.»

Då de af utskottet föreslagna underhandlingar efter längre tids förlopp kunna stranda, och en uppsägning i alla fall blifva nödvändig, har jag biträdt den mening, som ansett att Riksdagen redan nu bort uppsäga mellanrikslagen i syfte att under uppsägningstiden underhandla om nödiga ändringar, och att utskottets hemställan för den skull bort hafva följande lydelse:

Att Riksdagen behagade för sin del upphäfva mellanrikslagen af den 29 maj 1874 med deri genom kongl. förordningen den 1 juli 1887 skedda ändringar, i syfte att erhålla ny mellanrikslag, lämpad efter de vid denna riksdag fattade beslut om nya och förhöjda tullars införande, samt anhålla att Kongl. Maj:t, så fort ske kan, ville inleda underhandlingar med den norska regeringen, så att, om möjligt, förslag till mellanrikslag förelägges svenska Riksdagen och norska stortinget till antagande år 1889.

Herr *Boström* har anhållit att få antecknadt, att han icke deltagit i detta ärendes slutliga behandling inom utskottet.